

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Kort Begreb af Verdens Krønike i Sammenhæng

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 180. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1812_189-txt-shoot-idm5553.pdf (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

181Kort efter døde den gamle Ludvig;^{*}1715. sit eget Herredømme havde han overlevet, men Frankrigs overlevede ham. Dette havde hans Navnkundighed og Vaabenheld vel hjulpet til at udbrede, men det blev dog kun langvarigt, fordi Folkenes Øverster villig bøiede sig derunder. De Fyrster, som krigede med Ludvig, misundte ham hans prægtige og lystige Hof, og Tiggeren i Paris hans Tungemaal, og begge Dele abede de efter af al Formue, ja i visse Maader langt derover. Fyrstøiet er Hofmænds Soel, men selv de Slægter af høi Byrd eller af jordisk Rigdom, som ei kunde derved vinde Fyrstegunst, kappedes om at vrage Modersmaalet, at æde og drikke, røre sig baade forinden og foruden paa den franske Viis, og skære Klædebonnet efter samme Skik. Det kom deraf, at alle de Fornemme i Landene, som havde forsmaaet Troen og det evige Livs Haab, vare heel forlegne med sig selv. Noget Gavn vilde de dog have af Livet, og Meget behøvedes til at adsprede Tankerne, som formedelst arvet Alvor, Barndoms Minder og Guds uudslettelige Skrift paa Hjertets Tavle, endnu mangengang forstyrrede og klemte. Aanden var vaagnet ved Reformationen, den havde ved Bibel og Krønike og Psalmebog vant sig til at kræve Føde, og den skammede sig ved saadan aabenbar Uterlighed, som Folkene drev før Luthers Dage. Alligevel vare paa de gothiske Tungemaal ei stort andre Bøger skrevne end de af gudeligt og alvorligt Indhold; til at for¹⁸²dybe sig i Lærdom manglede de Fornemme baade Lyst og Kraft, og at optænke Sminke til Synd eller Hud, det ligger udenfor de nordlige Folkefærds Forstand. Alt hvad de Arme længtes efter: Anstændigheds Kaaber til at skjule alskens Uteerlighed, smudsig, let og vittig Læsning til at ophidse Lysten, neddysse Samvittigheden og fordrive baade Tid og Tanker, disse Skatte vare overflødelig bag Rhinen at finde, men Sproget var Nøgelen til de bedste Kamre og vel maatte det komme i Ære. Hartad utallige ere de Skrivere, i løs og bunden Stil, hvoraf der vrimlede i det saakaldte Ludvigs Aarhundrede; men de Flestes Navne ere nedsjunkne i den Glemsel, der ene kan formindske deres Eiermænds Brøde. Dog vare mellem dem ogsaa opvakte Hoveder efter fransk Vis, som end ihukømmes. Foruden Korneille blomstrede, som dramatisk Digter, Racine; vel manglede han sin Forgængers Kraft, men des kærere var han sine Landsmænd og deres Efterabere; thi Velklang, Finhed og løselig Tale om Idræt, Tanker og Følelser, det var hvad de elskede, de vare bange for at rystes og se dybt i Mennesket. Mærkeligt er det derimod, at Racine selv sukkede under Laurbærkrandsen og tyede, ked af det tomme Gøglespil, i sin Alderdom^{*}døde 1699. til Kristendommen for at faae Hjertets dybere Længsel stillet tilfreds. Paris fostrede ogsaa en Mand med skarpt Øie for det Latterlige og synderlig Gave til at stille det frem, nemlig Moliere,^{*}døde 1673. og hans Lystspil have moret ¹⁸³Mange, som søge Glæde i at le, indtil denne Dag. La Fontaine er mærkelig derved, at Man paa hans urene Skemt seer, hvor saare selv et barnligt Gemyt kan besmittes i en fordærvet Alder. De der kaldte sig Grublere fordi de kunde bevise, at Egennytte og Sandselighed ere meget naturlige Drifter, fortjene ei at nævnes; men mellem sine Bisper havde Folket talende Mænd som bør ihukømmes. Bossuet ^{*}døde 1704. søgte med megen Konst at sætte Sminke paa de katolske Vildfarelser, og taled smukt om Forsynets Spor i Tidernes Løb. Den ærværdige, men vel snaksomme, Fenelon,^{*}døde 1715. holdt, tit med mildt bevægende Ord, Dydens og Troens Lovtale, og Massillon ^{*}født 1663. talte Herrens Ord med Salvelse. Ogsaa af Historieskrivere havde Frankrig adskillige, mest Normanner, men alle lode de Øiet spille paa Overfladen, og de fleste løi vitterlig, enten for at smigre eller for at more sig selv og deres Læsere. Dog fødtes mod Aarhundredets Slutning een Mand, Montesquieu,^{*}1689. som med kristeligt Øie skuede dybt i Folkenes Liv og Vilkaar, og han maa vel agtes som Forløber i den sandere Betragtning af Historien, som i de nordlige Lande skulde vinde Klarhed og Fasthed. Med Ret kan Man sige, at der neppe er nogen vigtig Tanke, god eller ond, som ei i Frankrig har havt sit Forbillede, og i alle Dele var Folket 100 Aar forved Tydskere og Nordboere. En anden Mand, som med store Sjæleevner betragtede Historien, var Hugonotten, Bayle; to Gan¹⁸⁴ge skiftede han Tro, og havde liden eller ingen. Sit store Pund misbrugte han til, under Maske af den beskedne Tvivler, at angribe Kristendommen og bestride de hellige Skrifers Troværdighed. Tidlig bortrykkedes han af Verden,^{*}1706. men udbredte mere Vantro i fremmede Lande end alle Franskmand før ham; thi hans Kundskab og Indsigt forblindede de Lærde, og han var ingen Blødheds eller Uteerligheds Herold, som de Andre, der flux oprørte hver ærbar og alvorlig Mand. Overalt bleve de uddrevne Hugonotter farligere end deres katolske Landsmænd, endeel vare galne Sværmere, men de Fleste stode paa Grændsen af betænkt og alvorlig Vantro. Hvor de kom hen, bleve de, som Franskmand, Smagens Dommere, og deres Præster, med Saurin i Spidsen, lærte de Lutherske at tie med Troen og præke blot om Dyd. Dog uden for al Sammenligning bør Voltære ^{*}født 1694. staa, som Kristendommens og alt Helligts arrigste, mageløse Fiende. Han skrev et Heltedigt om Henrik den Fjerde, men Man maa vel sige, at alle hans Skrifter ere Frankrigs Heltedigt; thi alt, hvad der var adspredt hos de forrige Digtere, var samlet hos ham, og han sluttede Rækken. Vantro, Vittighed, Uterlighed, Klarhed og Lethed havde han i en forbausende Sum; det Væmmeligste kunde han opsminke, det Klarest kunde han fordreie, og det Ærværdigste syntes latterligt i hans Mund. En Hæder er det for Kristendommen, at dens Fienders Høvding afskyedes som Menneske selv ¹⁸⁵af sine Tilbedere, og den Tidsalder, der kunde forgude Uhyret, havde ei megen Kristendom at miste; men et forfærdende Syn er det at se en Mand, udrustet til at være Slægtens Velgører, ved Hjertets Forvendthed at vorde den til Snare og Fordærvelse. Hvad han ei kunde udrette med sine egne Skrifter, som i de mest forfærlige Skikkelser udgik i Landene, søgte han at naa, ved at være Encyklopædisternes (Kredsløbernes) Formand, og ved sit Navn give deres Værk Anseelse. Endel kløgtige Mænd, mellem hvilke Gudsfornægterne Dalembert og Diderot vare de fornemste, havde nemlig taget sig for at gennemløbe den hele Kreds eller Ring af menneskelige Kundskaber,^{*}fra 1752. og sige det, der var mest værd at vide, saaledes at Alle kunde forstaa det. Herved udbredtes da den mest bagvendte Synsmaade for al aandelig Sysse og Foragt for Kristendommen i den hele franske Læseverden rundt omkring i Europa. I Frankrig blev dette ugudelige og grundløse Skrift anset for en Samling af al menneskelig Visdom, og det var venteligt, at al Gudsfrygt og grundig Indsigt vilde forgaa i Europa.

